

UREDNIŠKI UVOD

Uvodnik Sodobno varnostno okolje postaja vse bolj zapleteno in zahtevno. Treba se je zavedati groženj, ki jih v sistem nacionalne varnosti prinašajo spremenjene varnostne razmere v svetu. Politično, socialno, ekonomsko in ekološko destabilizirana območja, teroristične organizacije, mednarodni organizirani kriminal, množične migracije in širjenje orožja za množično uničevanje bodo v prihodnje temeljni viri ogrožanja varnosti. S pojavljanjem vedno novih oblik asimetričnih groženj nacionalni in posredno tudi mednarodni varnosti so subjekti nacionalnovarnostnih sistemov postavljeni pred zahtevno vprašanje iskanja ustreznih poti za učinkovito prilagajanje novim izzivom.

Republika Slovenija je v svojih zmogljivostih omejena s kadrovskimi, finančnimi in drugimi dejavniki. Za učinkovito delovanje na obrambnem področju je bistvenega pomena doseganje usklajenih ukrepov med vsemi dejavniki tega sistema. To pomeni, da imajo še posebej oborožene sile na tem področju izredno pomembno vlogo. Zaradi omejenosti zmogljivosti bo treba preseči ozke interese posameznikov in skupin ter zagotoviti racionalnejše delovanje nekaterih subjektov, da bi dosegli večjo učinkovitost organov, ki se bodo sposobni prilagoditi in zoperstaviti grožnjam, ki bi lahko ogrozile nacionalno varnost države. Rešitve, ki so se še v bližnji preteklosti izkazale kot pravilne in učinkovite, so danes preživete in neučinkovite.

Oborožene sile so zaradi svojega posebnega poslanstva in okolja delovanja še posebej izpostavljene potrebi po iskanju novih načinov delovanja, ki bi bili odgovor na nastajajoče oblike ogrožanja. Nova spoznanja in različni pogledi znanstvenikov ter praktikov so dodatna vrednost, ki jo kot odziv na spreminjajoče se varnostno okolje potrebuje vsak organiziran sistem za prehod v nove oblike delovanja. Zato je tudi za Slovensko vojsko še kako aktualna misel Charlesa de Gaulla: »Mi ne smemo zadržati vojske, ki smo jo navajeni, temveč moramo zgraditi vojsko, ki jo potrebujemo.«

Zaradi vseh teh izzivov smo se v uredniškem odboru Biltena Slovenske vojske odločili, da to številko namenimo izražanju novih spoznanj o delovanju oboroženih sil. Druga številka enajstega letnika Biltena ima tematski naslov *Pogledi na delovanje oboroženih sil – refleksija sedanjosti za prihodnost*. Ta številka po daljšem času ni strogo tematsko zaokrožena in ravno zaradi tega bralcu ponuja široko izbiro prispevkov, ki obravnavajo zelo različne teme s področij, ki so neposredno ali posredno povezana z oboroženimi silami, njihovim delovanjem in razvojem.

Vsebinsko so prispevki v tej številki Biltena razdeljeni v prispevke, ki so povezani s širšim mednarodnim varnostnim okoljem in delovanjem mednarodnih politično-obrambnih zvez, prispevke, povezane z delovanjem Slovenske vojske v mednarodnih operacijah in na misijah¹, prispevka, ki povzemata vsebine iz raziskav v okviru Ciljnih raziskovalnih programov (CRP MIR), ter prispevke, povezane neposredno z okoljem delovanja Slovenske vojske. Znotraj tega je še posebej izpostavljeno kadrovsko področje, ki se mu avtorji z različnih zornih kotov še posebej posvečajo.

Brigadir David Humar podrobno predstavlja zvezo Nato kot politično zavezništvo z močno vojaško komponento, ki ima raznovrstno in večplastno strukturo, organizirano na več ravneh. Posebej izpostavlja, da v zvezi demokratičnih držav, v katerih se odloča s konsenzom, vojska ne določa politike zveze Nato, temveč je ena izmed struktur, ki politiko izvaja najbolj vidno na operacijah kriznega odzivanja.

Kapitan fregate Boris Geršak v svojem prispevku analizira grožnje v mednarodnem okolju, ki so povezane z varnostjo plovbe po morskih poteh. Ugotavlja namreč, da gre pri preprečevanju ogroženosti proste plovbe za potrebo po učinkoviti mednarodni povezljivosti, ki bo v skupni sinergiji omogočila zagotavljanje ustrezne globalne varnosti na morju. Za Slovenijo tudi v prihodnje poudarja pomembnost, da ostane zvesta učinkoviti večstranskosti, ki temelji na prepričanju, da so današnji izzivi in grožnje mednarodni varnosti rešljivi le s tesnim sodelovanjem vseh partnerjev.

Major Anže Rode, stotnik Drago Čevriz in polkovnik Žarko Henigman v svojem prispevku ugotavljajo, da spremenjeno strateško in varnostno okolje, članstvo Slovenije v Natu in EU ter drugačne naloge Slovenske vojske zahtevajo prilagoditve (spremembo organiziranosti) vojaške obveščevalne dejavnosti. Še posebej to utemeljujejo z dejstvi, da morajo poveljniki slovenskih kontingentov na operacijah sprejemati odločitve, pri tem pa jih odločilno podpira vojaška obveščevalna dejavnost. Še posebej poudarjajo pomembnost vloge vojaške obveščevalne dejavnosti pri zaščiti sil, saj so poveljniki na različnih ravneh poveljevanja pri zoperstavljanju grožnjam odvisni od pravočasnih in kakovostnih obveščevalnih podatkov.

Nadporočnica Anica Flajnik opozarja, da preiskovanje kaznivih dejanj v mednarodnih operacijah in na misijah predstavlja enega od izzivov Ministrstva za obrambo oziroma njegovih služb, ki imajo pooblastila policije v predkazenskem postopku.

¹ *Términ je dr. Ljubica Jelušič, ministrica za obrambo, predstavila na strokovnem posvetu o sodelovanju Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in na misijah, ki je potekal 21. 1. 2009 na Brdu pri Kranju.*

Eden izmed razlogov, ki otežujejo preiskovanje kaznivih dejanj, je gotovo geografska oddaljenost slovenskih kontingentov na operacijah v tujini, saj je zaradi tega težko uresničevati nekatere zahteve Zakona o kazenskem postopku. Dejavnike, ki negativno vplivajo na učinkovito preiskovanje kaznivih dejanj, je treba iskati tudi v neusklajenosti nacionalne zakonodaje s sprejetimi Natovimi standardi in mednarodnimi obveznostmi v okviru zaveznitva.

Dr. Denis Čaleta ugotavlja, da nove teroristične grožnje vplivajo tudi na razvoj pristopov k izobraževanju v okviru nacionalnovarnostnih sistemov, ki bi zagotovili učinkovitejše izvajanje dejavnosti v procesih zoperstavljanja terorizmu. Še posebej se osredotoča na pomen organizacijskega učenja ter njegov vpliv na povečanje zavedanja o pomembnosti zoperstavljanja terorizmu in zagotavljanje učinkovitejšega delovanja. Nacionalnovarnostne strukture v tem okviru še dodatno izstopajo, saj gre pri načelih njihovega delovanja prej za zaprte in težje prepustne sisteme, kot pa za dinamično odprto okolje, ki je pripravljeno na hitre spremembe.

Avtorja dr. Maks Tušak in dr. Matej Tušak sta v okviru Ciljnih raziskovalnih programov raziskovala merjenje resničnosti informacije in pri tem uporabila podlago človekovega fiziološkega odziva na vprašanja, in sicer z uporabo inštrumentov, kot so poligraf, peak achievement researcher, bio-feedback in spektralna analiza glasu (sistem truster), ter analizo podatkov, dobljenih s temi merjenji (MATHLAB). Te postopke namreč v laboratorijih že uporabljajo za različne namene (kot sistem odkrivanja laži in prevare), za spremljanje duševnih stanj v postopkih psihične priprave športnikov ipd. Cilj raziskav je izdelava sistema, ki bi omogočal sorazmerno zanesljivo preverjanje resničnosti dobljenih informacij in identitete govorca. Njegova uporaba v vojaške in varnostne namene bi bila izjemnega pomena.

Dr. Manica Jakič predstavlja del širše raziskave, ki se je ukvarjala s socialnimi reprezentacijami in organizacijsko kulturo v Slovenski vojski. Ukvarja se z vprašanjem, ali se zaznave dejavnikov, ki ustvarjajo socialno klimo, pomembno razlikujejo glede na posamezne kategorije zaposlenih v Slovenski vojski, povezane z drugimi štirimi socio-demografskimi značilnostmi (izobrazba, regijska pripadnost, spol in status zaposlitve), ter glede na odgovor o zadovoljstvu z organizacijo in nadrejenimi. Rezultati raziskave potrjujejo, da obstajajo razlike v oceni oziroma zaznavi dejavnikov, ki ustvarjajo klimo pri različnih ciljnih skupinah, zaposlenih v Slovenski vojski.

Major Božo Majcen se dotika v zadnjem obdobju zelo pereče družbene problematike, povezane z nasiljem na delovnem mestu. Kljub temu, da so uradni podatki o razširjenosti nasilja na delovnem mestu v Sloveniji zelo skopi, vemo, da je tudi pri nas takšno nasilje vse bolj prisotno, oborožene sile pa seveda niso izvzete iz teh družbenih procesov. V prispevku nam avtor poskuša podati bistvene informacije o razlogih nastanka, oblikah in mogočih načinih reševanja primerov nasilja na delovnem mestu.

Natalija Plemenitaš Fuchs predstavlja svoje poglede na prehod na samostojni sistem štipendiranja v Slovenski vojski, ponuja predloge za izboljšave ter opravi primerjalno analizo

študentskega sistema v hrvaški vojski. Potrebe po spremembah študentskega sistema utemeljuje z dejstvi, da je zanimanja za vojaški poklic na trgu delovne sile iz leta v leto manj, ciljna populacija Slovenske vojske pa je zanimiva tudi za druge delodajalce. Ker negativni demografski tokovi negativno vplivajo na popolnjevanje stalne sestave Slovenske vojske, bo v prihodnosti glavni način pridobivanja kadra za Slovensko vojsko najverjetneje štipendiranje.

Podpolkovnik Zoran Vobič v svojem prispevku analizira možnost ohranjanja vojaške obveznosti in konceptualnega oblikovanja vojaške strateške rezerve. To utemeljuje s potrebo po konceptualni rešitvi, ki bo omogočala povečanje obsega zmogljivosti Slovenske vojske. Posebej izpostavlja potrebo po rešitvah, ki morajo biti naravnane dolgoročno, predvsem zaradi negativnih demografskih tokov in bistvenega zmanjšanja vojaško usposobljenega prebivalstva.

V zadnjem prispevku Zvonko Krunic prikazuje rezultate ankete o storitvah Knjižnično-informacijskega centra Ministrstva za obrambo, ki je bila narejena na priložnostnem vzorcu konec leta 2008. Iz ugotovitev analize sledi, da so najpomembnejši vir informacij še vedno knjige in serijske publikacije.

Samo pogumen človek lahko stopa po poti novega, presega svoje ozke osebne interese in koristi, s prijatelji in sodelavci z roko v roki ustvarja novo kakovost, ki nam daje upanje za prihodnost. Če bomo imeli pogum, da skupaj stopimo naprej, bomo imeli tudi upanje, da vsak dan živimo sanje o oboroženih silah, ustvarjenih po meri slovenske javnosti.

Ljubljana, 21. april 2009